

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. На межі ХХ-ХХІ століття, відповідно до потреб сучасного виробництва і розвитку міжнародної співпраці, навчання фахівців усіх галузей виробництва професійно орієнтованого мовлення іноземною мовою набуває особливого значення. Одним з пріоритетних напрямів розвитку України на шляху її інтеграції з країнами Євросоюзу є екологічна безпека в усіх сферах діяльності. Її забезпечення щільно пов'язано з підготовкою якісно нової генерації спеціалістів, не тільки озброєних фаховими знаннями для вирішення проблем і подолання локальних екологічних криз, але й здатних до продуктивної міжнародної співпраці. Для цього сучасні фахівці-екологи повинні вільно володіти англійською мовою – мовою міжнародного спілкування, зважаючи на глобальний всесвітній характер екологічних проблем. Відтак, підготовка фахівців-екологів, що органічно інтегрує оволодіння професійною діяльністю з навчанням іншомовно-мовленнєвому спілкуванню, є важливим завданням сучасної вищої освіти.

Ідеї вдосконалення навчання через інтеграцію навчальних дисциплін, їх міжпредметні зв'язки висловлювалися ще класиками педагогіки (Я. Коменський, І. Герbart, Д. Локк, І. Песталоцці, К. Ушинський). Сьогодні вони набули подальшого розвитку в дослідженнях українських і зарубіжних учених. Визначено методологічні засади предметної (В. Андрущенко, Ю. Бабанський, М. Берулава, В. Бондар, Н. Буринська, М. Вашуленко, С. Гончаренко, К. Гуз, Р. Гуревич, І. Зязюн, В. Ільченко, І. Козловська, С. Клепко, В. Кремень, Ю. Мальований, Н. Ничкало, Г. Павельциг, О. Савченко, О. Тарнопольський, В. Урбанек, Ю. Шрейдер, В. Шулер) та процесуальної (М. Лещенко, Р. Мартинова, R. Badger, J. Clark, Z. P. Dienes, S. Gass, J. T. Klein, W. Makki, M. Siguan, G. Wright) інтеграції, що створило умови для поєднання в один навчальний процес набуття професійних та іншомовних знань.

Аналіз методичних досліджень, присвячених проблемі навчання іншомовного професійного мовлення, показав, що їх автори недостатньо повно оцінили переваги взаємопов'язаного навчання іншомовної і професійної діяльності та замість цього намагались удосконалити процес навчання іншомовної діяльності у відриві від умов її реального застосування. Так, увагу дослідників сконцентровано на навчанні майбутніх фахівців: усного і писемного мовленнєвого спілкування на лінгвістичному матеріалі спеціальності, що набувається (Т. Глазунова, Ю. Дегтярьова, С. Коломієць, Л. Назіна, Ю. Ніколаєнко, Н. Сура, Л. Шведова, U. Kastner, U. Liebnaу, A. Raimеs, D. Schmitz), рецептивних та репродуктивних форм ділового спілкування – проведенню усних і письмових переговорів, створенню наукового проблемно-тематичного

повідомлення, написанню анотацій фахового тексту, науково-ділового листа, факсу англійською мовою (О. Биконя, Е. Васильєва, Т. Корж, І. Мельник, Г. Скурагівська, R. Barrass, С. Blake, W. Borner, S. Crowell, M. Dooherty, A. Kench), продуктивної мовленнєвої діяльності засобами новітніх інформаційних технологій (Т. Волкова, М. Жолдак, О. Каменський, Л. Морська, Є. Насонова, С. Радецька, І. Чірва, Н. Brown, К. Richards). Проте в усіх випадках увага дослідників спрямована на навчання студентів іноземної мови, а не професійної діяльності засобами мови, що вивчається.

Разом з тим, в останні роки інтегроване навчання професійної та іншомовно-мовленнєвої діяльності привертає увагу вчених, що призвело до створення інтегрованих курсів для студентів різних напрямів підготовки (Л. Добровольська, Ю. Ніколаєнко, Л. Пастова, Ю. Стиркіна, A. Acevedo, L. Bates, M. Halliday, A. M. Johns, H. Krumm, L D Latulippe, J. Reid, M. Scheraga) і, зокрема, для студентів природознавчих факультетів (А. Кордонова, Т. Панова). Але невизначеність структури процесу інтегрованого навчання професійного іншомовно-мовленнєвого спілкування й відсутність методики його реалізації зумовили вибір теми дисертаційного дослідження «Інтегроване навчання майбутніх екологів професійно-орієнтованого спілкування англійською мовою».

Зв'язок дослідження з науковими планами, програмами, темами.

Дослідження проводилось у межах наукової теми кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського «Теорія і практика інтегрованого навчання іноземних мов у середніх та вищих закладах освіти» (державний реєстраційний номер 0109U000201). Тема дослідження затверджена Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 8 від 29. 04. 2010 р.) й узгоджена в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 4 від 25. 05. 2010 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати і практично апробувати лінгводидактичну модель інтегрованого навчання майбутніх екологів англійськомовного професійного спілкування.

Завдання дослідження.

1. Схарактеризувати основні методи навчання усного й писемного професійно орієнтованого спілкування англійською мовою у вітчизняній і зарубіжній педагогіці.

2. Розкрити сутність інтегрованого навчання професійного іншомовно-мовленнєвого спілкування студентів-екологів, визначити критерії, показники і рівні його ефективності.

3. Обґрунтувати лінгводидактичну модель інтегрованого навчання професійної діяльності та іншомовно-мовленнєвого спілкування майбутніх екологів і укласти систему вправ щодо її реалізації.

4. Експериментально перевірити ефективність інтегрованого навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою студентів-екологів та розробити методичні рекомендації щодо його впровадження.

Об'єкт дослідження – інтегроване навчання професійно орієнтованого іншомовного спілкування студентів вищих технічних навчальних закладів.

Предмет дослідження – методика інтегрованого навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою майбутніх екологів

Гіпотеза дослідження. Навчання майбутніх екологів професійно орієнтованого спілкування англійською мовою буде ефективним, якщо його методика буде відтворювати інтеграцію професійної та іншомовно-мовленнєвої діяльності: через поетапне опрацювання навчального матеріалу на лінгво-професійному, професійно-мовленнєвому і професійно-діяльнісному рівнях; систему вправ, що моделює професійно орієнтоване іншомовне спілкування фахівців-екологів у стандартних і нестандартних умовах навчально-виробничої діяльності.

Методи дослідження. Для характеристики сучасних методів навчання усного й писемного професійно орієнтованого спілкування англійською мовою у вітчизняній і зарубіжній педагогіці та напрямів їхнього вдосконалення використано метод аналізу психологічних, педагогічних, методичних і лінгвістичних друківаних та електронних джерел з досліджуваної теми, вивчення та узагальнення практичного досвіду викладачів і власного досвіду навчання майбутніх екологів фахового спілкування англійською мовою. Для визначення сутності інтегрованого навчання англійською професійного спілкування майбутніх екологів у процесі підготовки до професійної діяльності, обґрунтування й укладання моделі інтегрованого навчання та розробки системи вправ застосовано методи наукового спостереження за процесом формування в студентів-екологів навичок професійно орієнтованого спілкування англійською мовою та моделювання відповідного процесу навчання. Перевірку ефективності запропонованої моделі інтегрованого навчання і комплексу вправ здійснено методом констатувального та формувального методичного експерименту. Для перевірки достовірності результатів експериментального навчання, їх кількісної та якісної характеристики застосовано статистичні методи дослідження.

Базою дослідження виступили Інститут енергетики та екології Одеської державної академії холоду, факультет технології та безпеки харчових продуктів та екологічного менеджменту Одеської національної

академії харчових технологій, факультет механіки та екології Машинобудівного інституту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова. Усього в дослідженні взяли участь 230 студентів, з них 192 – в основному формувальному етапі експерименту.

Наукова новизна одержаних результатів: у дисертації вперше розкрито сутність інтегрованого навчання майбутніх екологів англomовного професійного спілкування в процесі їхньої підготовки до професійної діяльності (органічне і послідовне опанування професійних екологічних знань і умінь засобами англійської мови); схарактеризовано критерії (теоретичне опанування професійно орієнтованими та іншомовно-мовленнєвими знаннями, практичне вживання екологічних знань в процесі професійно орієнтованого спілкування англійською мовою), показники ефективності інтегрованого навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою (засвоєння екологічних понять, термінів, визначень, клішованих висловів, що складають основу майбутньої професійної діяльності екологів; наявність навичок свідомого вживання екологічних понять та термінів в процесі спілкування англійською мовою; наявність умінь усного і писемного мовлення для вирішення завдань з екологічної діяльності засобами англійської мови), визначено рівні сформованості професійного іншомовного спілкування студентів-екологів (високий, середній, низький); розроблено лінгводидактичну модель інтегрованого процесу навчання професійного й іншомовно-мовленнєвого спілкування майбутніх екологів, що складається з трьох етапів опрацювання іншомовного мовного, мовленнєвого та професійно орієнтованого матеріалу (лінгво-професійний, професійно-мовленнєвий і професійно-діяльнісний) й об'єднує цілі, елементи предметів навчання, компоненти змісту, методи і форми контролю результатів навчання відповідно до кожного з етапів. Подальшого розвитку набула методика навчання майбутніх фахівців іншомовно-мовленнєвого спілкування у вищих технічних навчальних закладах.

Практична значущість одержаних результатів: розроблено методику інтегрованого навчання англomовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх екологів у процесі підготовки до професійної діяльності; систему вправ, що розвивають уміння професійно орієнтованого спілкування англійською мовою в майбутніх екологів; укладено навчальний посібник «Енергетика та екологія» англійською мовою та методичні рекомендації до його використання. Результати дослідження можуть бути використані при викладанні професійно орієнтованих курсів в процесі підготовки бакалаврів за напрямом 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване

природокористування» у вищих технічних навчальних закладах різного рівня акредитації, в укладанні робочих програм і навчальних посібників з іноземної мови професійного спрямування, при розробці програмно-методичних матеріалів для підвищення кваліфікації викладачів вищих технічних навчальних закладів, у системі післядипломної освіти.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в навчальний процес Національної академії природоохоронного і курортного будівництва (м. Сімферополь) (акт про впровадження № 01/696 від 25.11.2010 р.), Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (акт про впровадження № 21-05/2764- 21/3 від 02.12.2010 р.), Криворізького технічного університету (акт про впровадження № 01-07/1295 від 08.12.2010 р.), Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (акт про впровадження № 66-05/4494 від 24.12.2010 р.), Одеської державної академії холоду (акт про впровадження № 03/01-1045 від 13.12.2010 р.), Одеської національної академії харчових технологій (акт про впровадження № 403/70 від 16.12.10 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалася на міжнародних: «Динаміка наукових досліджень» (Дніпропетровськ, 2005,2006), «Сучасні наукові дослідження – 2006» (Дніпропетровськ, 2006), «Наука: теорія і практика – 2007» (Przemysl, 2007), «Інформатизація освіти. ІКТ у вищих навчальних закладах» (Херсон, 2009), «Управління якістю підготовки фахівців» (Одеса, 2010), «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2010); всеукраїнських: «Слов'яни: історія, мова, культура» (Дніпродзержинськ, 2005), «Сучасні технології вищої освіти» (Одеса, 2008, 2010), «Освіта в інформаційному суспільстві: філософські, психологічні та педагогічні аспекти» (Суми, 2010) науково-практичних конференціях; науково-практичному семінарі «Освіта і наука: шлях до зближення та процвітання різних культур народів Чорноморського басейну» (Одеса, 2010).

Публікації. За матеріалами дисертаційного дослідження опубліковано 16 робіт, з них п'ять статей у фахових наукових виданнях України, два навчальних посібника, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для студентів вищих навчальних закладів, один навчальний посібник у співавторстві. Особистий внесок здобувача в праці в співавторстві полягає в розробці методичних рекомендацій та системи вправ.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і 8 додатків. Обсяг основного тексту становить 203 сторінки. Робота містить 10 таблиць, 7

схем, що займають 6 самостійних сторінок тексту. Бібліографія містить 320 джерел (з них іноземною мовою – 59) на 36 сторінках. Додатки викладено на 27 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, методи дослідження, наукову новизну і практичне значення, подано відомості про впровадження й апробацію результатів дослідження та структуру дисертації.

У **першому розділі** «Теоретичні засади інтегрованого навчання професійного іншомовного спілкування студентів-екологів» проаналізовано методи навчання професійно орієнтованого іншомовного мовлення у вітчизняній і зарубіжній педагогіці, уточнено сутність поняття «інтегроване навчання», зокрема, навчання іноземних мов в умовах цього процесу; окреслено психологічні особливості інтегрованого навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою.

Ретроспективний аналіз методів навчання, розроблених вітчизняними (О. Биконя, Г. Борецька, Е. Васильєва, Т. Корж, Л. Котлярова, С. Мелікова, Л. Морська, С. Радецька, Г. Скуратівська та інші) і зарубіжними (Р. Іванова, Л. Макап, Т. Медведєва, А. Acevedo, R. Badger, R. Barrass, D. Brinton, D. Reibel, J. Reid та інші) ученими засвідчив, що більшість авторів приділяє увагу розвитку вмінь усної комунікації, вважаючи, що саме ця форма спілкування є найбільш типовою для ділового спілкування. Навчання студентів писемного професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою спрямовано переважно на розвиток у них практичних навичок письма і забезпечується цілями й завданнями в межах навчальної дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)». При цьому в дослідженнях не передбачається розвиток інтегрованих (професійних та іншомовно-мовленнєвих) умінь з їх подальшим використанням у реальному процесі спілкування з фахівцями відповідного, зокрема, екологічного профілю (наприклад, в режимі «он-лайн»).

У сучасних педагогічних дослідженнях поняття «інтегроване навчання» використовується для позначення принципу зв'язку навчальної інформації з різних галузей знань, що опановують студенти в процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах і які утворюють нову предметну сферу. Її усвідомлення програмується шляхом досягнення конкретних цілей засвоєння кожної частини матеріалу, реалізацією відповідних компонентів змісту, методів і засобів навчання. Засвоєння студентами нового інтегрованого предмету контролюється за допомогою визначення якості нових знань і відповідних умінь.

За процесуальною інтеграцією (за термінологією Р. Мартинової),

навчальні дисципліни, що інтегруються, не мають спільного змісту, особливо якщо однією з них є іноземна мова, навчання якій не співвідноситься зі змістом та цілями навчання жодного професійно орієнтованого курсу. Ця інтеграція утворюється поступово, як нова процесуальна спільність, у поетапній структурі навчання. Перший етап процесуальної інтеграції забезпечується домінуванням іншомовної мовленнєвої діяльності над професійною (лінгво-професійний етап); другий – поступовим вирівнюванням двох видів діяльності (професійно-мовленнєвий етап); третій – домінуванням професійної діяльності над іншомовно-мовленнєвою (професійно-діяльнісний етап).

У дослідженні інтегроване навчання професійно орієнтованого іншомовного спілкування студентів-екологів розглянуто крізь призму психологічних концепцій (О. Леонтьєв, О. Соколов, С. Рубінштейн), якими зумовлена ступенева структура інтеграції професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності. Психологічними особливостями інтегрованого процесу навчання є: 1) сприйняття професійно орієнтованої інформації засобами рідної, а потім іноземної мови із залученням максимально можливого числа аналізаторів; 2) осмислення професійно орієнтованої інформації шляхом встановлення смислових та лінгвістичних зв'язків між набутими та новими знаннями; 3) мимовільне запам'ятовування нової інформації, тобто у процесі виробничої діяльності, що планується та здійснюється іноземною мовою; 4) застосування професійних знань в стандартних і нестандартних навчальних, лабораторних і виробничих умовах, викладених іноземною мовою.

У **другому розділі** «Методика розвитку вмінь професійно орієнтованого англійськомовного спілкування у майбутніх екологів» описано структуру інтегрованого процесу навчання, лінгводидактичну модель навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою в умовах цього процесу та комплекс вправ, що укладено для навчання майбутніх екологів професійно орієнтованого спілкування англійською мовою.

У процесі розробки моделі інтегрованого навчання майбутніх екологів професійно орієнтованого спілкування англійською мовою було визначено, що структура інтегрованого процесу навчання полягає в синтезі ланок процесів навчання професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності, що зводиться до спільності цілей навчання, елементів предмету, компонентів змісту, методів, а також контролю результатів навчання.

Лінгводидактична модель інтегрованого навчання професійно орієнтованого іншомовного спілкування студентів технічних вишів являє

собою трьох етапний процес. На першому, лінгво-професійному етапі, засвоюється професійна і відповідна їй нова іншомовна інформація у вигляді термінології, клішованих виразів і теоретичного матеріалу спеціальності рідною та іноземною мовами. На другому, професійно-мовленнєвому етапі засвоюється нова професійна інформація, представлена в текстах, що підлягає слуховому і зоровому сприйняттю, осмисленню, відтворенню й обговоренню іноземною мовою в стандартних і нестандартних навчальних умовах. На третьому, професійно-діяльнісному етапі, засвоюються способи планування і застосування одержаних професійних знань іноземною мовою в стандартних і нестандартних лабораторних і виробничих умовах.

Засвоєння професійного та іншомовного мовленнєвого матеріалу на кожному етапі навчання в одному інтегрованому процесі навчання досягається за рахунок: 1) висування взаємозв'язаних цілей навчання; 2) розділення всього матеріалу на взаємозв'язані елементи предметів навчання; 3) реалізації взаємопов'язаних предметів навчання; 4) застосування взаємопов'язаних методів навчання; 5) організації взаємопов'язаного контролю результатів навчання.

На рівні цілей, інтеграція навчання забезпечувалася засвоєнням фрагментів теоретичного матеріалу з екології шляхом засвоєння узгоджених з їх змістом фрагментів іншомовно-мовленнєвого матеріалу. Інтеграція на рівні елементів предметів навчання забезпечувалась органічним і послідовним вивченням фрагментів професійно-екологічного та іншомовно-мовленнєвого матеріалу, що співпадають за змістом (нові терміни – нова лексика, нові професійні екологічні кліше-висловлювання – нові англійські словосполучення). На рівні компонентів змісту навчання інтеграція професійно-екологічної та іншомовно-мовленнєвої підготовки – опануванням знань, навичок і вмінь на узагальненому мовному і мовленнєвому матеріалі. Інтеграція методів навчання полягала у використанні єдиної системи вправ, що забезпечує засвоєння професійних знань та умінь засобами іншомовно-мовленнєвої діяльності (наприклад, запис нових лексичних одиниць з перекладом співпадають із введенням нової термінології, читання нових словосполучень – із трактуванням нових екологічних понять). Взаємозв'язок контролю результатів навчання виявлявся у визначенні приросту професійних та іншомовних знань і умінь з кожної узагальненої частини матеріалу, що вивчається.

Для реалізації моделі інтегрованого навчання майбутніх екологів професійно орієнтованого англійського спілкування розроблено систему вправ, що включає: 1) мовні вправи; 2) умовно-мовленнєві (передмовленнєві) вправи; 3) мовленнєві вправи; 4) творчі завдання з

розвитку інтегрованих умінь першого, другого і третього порядку.

Наведемо приклад мовних вправ, спрямованих на опанування знань термінологічного апарату на рівні ізольованої лексики і клішованих мовленнєвих одиниць з професійної теми, формування рецептивних та репродуктивних навичок вживання нової і раніше вивченої професійної лексики й теоретичного матеріалу на рівні словосполучень і речень з регламентацією часу.

Вправа умовно-комунікативна, частково керована, без ігрового компонента, парна, з вербальними опорами, місце виконання – аудиторія, без використання комп'ютера. Мета вправи: ввести нову професійну лексику в поєднанні з раніше вивченою та семантизувати її. Інструкція до вправи: а) прочитайте і перекладіть словосполучення з лівої сторони сторінки, а з правої – замініть українські слова на англійські та прочитайте словосполучення; б) напишіть свої словосполучення і запропонуйте однокурснику перекласти їх.

to change – змінювати

1. to change the world
  2. to change the source of energy
  3. to change the climate/ the weather
- essential – необхідний, суттєвий; основи

1. Essentials of Mathematics
2. essential development
3. essential welfare

to change Всесвіт
змінювати the ecosystem
to change чиясь життя

essential для життя
суттєва difference
Essentials of фізики

Приклад умовно-мовленнєвих (передмовленнєвих) вправ з розвитку відповідних рецептивних і репродуктивних умінь на рівні професійного навчального тексту з використанням знайомого мовного матеріалу та розвитку відповідних рецептивних і репродуктивних умінь на рівні професійного навчального тексту з використанням мовного матеріалу, що включає до 5% незнайомого мовного матеріалу.

Вправа комунікативна, частково керована, з рольовим ігровим компонентом, парна, із природними опорами, місце виконання – аудиторія, без використання комп'ютера. Мета вправи: активізувати вміння породження цільного та зв'язного висловлювання типу переказу, опису, пояснення. Інструкція до вправи. Прочитайте бесіду «професора» і «студента» на семінарі та запросіть товариша допомогти «студенту» дати більш повні відповіді на запитання..

-Professor: To my mind it's high time to begin. My first question is: «What is energy»? -Student: I think everything in the universe is either energy or matter. In my opinion, for us, humans, energy is the means for doing work.. I suppose that without it there would be no life, because everything which is alive uses energy. - Professor: What are the main sources of energy? - Student:

Energy, so far as we are concerned, comes from only two sources: the Sun and the decay of radioactive elements inside the Earth. - Professor: What is the role of the Sun? - Student: I believe... but I'm not sure...

Приклад мовленнєвих вправ з розвитку продуктивних умінь на рівні автентичного професійного тексту в межах досліджуваної теми або з розширеним обсягом професійної інформації.

Вправа комунікативна, мінімально керована, з нерольовим ігровим компонентом, фронтальна, із природними опорами, місце виконання – аудиторія, з використанням комп'ютера. Мета вправи: тренувати смислове сприйняття іноземної мови на слух і мовну здогадку. Розвивати вміння трансформації прослуханого тексту. Подивіться відеосюжет, записуючи послідовність фактів, що викладаються. Використовуючи свої записи та ключові запитання, поясніть одногрупникам, які джерела енергії є найбільш потенційними для України.

Текст вправи. Ключові запитання: 1. What are the main sources of energy in Ukraine? 2. What natural resources can be found on the territory of Ukraine? 3. What are the main ways of solving the energy-sources problem in our country?

Наведемо приклади творчих завдань з розвитку інтегрованих умінь першого, другого і третього порядку на рівні самостійно спланованого, реалізованого в навчальній, лабораторній та виробничій практиці проекту професійної діяльності, виконаного іноземною мовою.

Завдання – навчальний проект, місце виконання – аудиторія, з використанням комп'ютера. Мета завдання: розвивати вміння планувати професійно орієнтовану діяльність з використанням іноземної мови як засобу комунікації для її реалізації в навчальних умовах. Інструкція до завдання.. Підготуйтеся до участі в міжнародній конференції «Вплив антропогенної діяльності на існування екосистеми Землі» у вигляді тез і доповіді англійською мовою «Природний заповідник Асканія-Нова», в якому надайте екологічну оцінку радіаційним та іншим забрудненням повітря, ґрунту, поверхневих та підземних вод, які впливають на екосистему природного заповідника.

Завдання – лабораторний проект, місце виконання – аудиторія, з використанням комп'ютера. Мета завдання: розвивати вміння планувати професійно-орієнтовані дії з використанням іноземної мови як засобу комунікації для їх реалізації в лабораторних умовах. Інструкція до завдання. Перед початком будь-якої виробничої діяльності слід провести ретельний моніторинг навколишнього середовища. Визначте на карті світу регіон, де необхідно побудувати завод з вироблення добрив. Складіть опис навколишнього середовища англійською мовою для подальшого проведення екологічного моніторингу, користуючись планом

рідною мовою. В якості різних джерел інформації, використовуйте карти, роботи, результати досліджень. Наприклад: <http://www.pima.gov/cmo/>

Зразок виконання завдання. The state of ecosystems, biological communities and species are continuously changing as a result of both natural processes and the activities of humans. To be able to detect and understand these changes, and the factors that influence them, it is essential to have effective ecological monitoring reports. Write the report giving the full characteristics of the parameters for monitoring of the environment.

Завдання – Виробничий проект місце виконання – аудиторія, з використанням комп'ютера. Мета завдання: розвивати вміння виконувати комплексні роботи. Формувати виробничу самостійність. Інструкція до завдання. Проведіть екологічно-інженерне дослідження відповідно до наданого плану.

Tasks of the ecological and engineering survey:

- study of the nature and anthropogenic conditions, as well as the economic use and social sphere of the territory of an object location;
- rating of contemporary state of the components of environment;
- exposure of unfavourable nature and anthropogenic factors;
- forecast of possible unfavourable ecological consequences in a process of construction and maintenance of an object with working out complex of activities for its decrease or prevent.

Зауважимо, що всі наведені вправи виконувалися за однією екологічною темою. Після виконання всіх завдань студенти переходили до вивчення наступної теми, що здійснювалась за такою ж методикою опрацювання навчального матеріалу.

У **третьому розділі** «Експериментальна апробація розробленої методики інтегрованого навчання англomовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх екологів» представлено хід і результати дослідно-експериментальної роботи, надано аналіз підсумків експерименту та запропоновано методичні рекомендації щодо використання методики інтегрованого навчання майбутніх екологів професійно орієнтованого спілкування англійською мовою.

Методика формувального експерименту базувалася на лінгводидактичних принципах системно-комунікативного методу навчання іноземних мов у процесі вивчення інтегрованого курсу і дидактико-методичних принципах побудови інтегрованого курсу «Енергетика та екологія».

Експеримент носив навчальний горизонтально-вертикальний природний відкритий характер (за класифікацією П. Гурвича). Експериментальна робота проводилася в умовах традиційного навчального процесу і базувалася на використанні двох видів навчання:

1) не варійованого, що співпадало за часом проведення, професійною тематикою, мовним матеріалом і смисловим змістом курсу навчання; критеріями оцінювання рівня професійних і мовних знань, розвитку професійних та іншомовно-мовленнєвих умінь студентів, складу викладачів; 2) варійованого – за рівнем володіння студентами професійними знаннями, професійними вміннями та іноземною (англійською) мовою.

Студентам експериментальної та контрольної групи були створені рівноцінні умови навчання, що здійснювалось упродовж одного семестру без відриву від навчального процесу за однаковою сіткою годин, тими ж викладачами, які взяли участь у констатувальному етапі експерименту. Зі студентами експериментальної групи апробація проводилася на підставі інтегрованого курсу, поданого в експериментальному навчальному посібнику «Енергетика та екологія». Студенти контрольної групи продовжували заняття з використанням традиційного підходу до вивчення іноземної мови.

Результати перевірки експериментальної методики підтвердили її ефективність. Одержані в процесі формувального етапу експерименту дані засвідчили про значний приріст знань і умінь професійного та іншомовно-мовленнєвого спілкування студентів експериментальної групи порівняно з результатами студентів контрольної групи. Узагальнені результати проведеної експериментальної роботи наведено в таблиці.

Таблиця

Динаміка засвоєння студентами-екологами професійних та іншомовно-мовленнєвих знань і умінь за результатами експерименту (у %)

Групи	Коефіцієнт засвоєння професійних та іншомовно-мовленнєвих знань		Приріст знань у %	Коефіцієнт розвитку професійних та іншомовно-мовленнєвих умінь		Приріст умінь у %
	Вхідний контроль	Вихідний контроль		Вхідний контроль	Вихідний контроль	
Експериментальна	49,0	86,0	37,0	48,0	89,0	41,0
Контрольна	50,0	60,0	10,0	51,0	62,0	11,0

З таблиці бачимо, що в експериментальній групі коефіцієнт засвоєння професійних та іншомовно-мовленнєвих знань за результатами вхідного контролю становив 49%, при вихідному контролі – 86%. Відносний приріст професійних та іншомовно-мовленнєвих знань по відношенню до

вхідного контролю склав у експериментальній групі – 37 %. У контрольній групі цей коефіцієнт за результатами вхідного контролю складав 50 %, а на вихідному – 60 %, тобто приріст професійних та іншомовно-мовленневих знань у студентів цієї групи становив 10 %.

Коефіцієнт рівня розвитку професійних та іншомовно-мовленневих умінь у студентів експериментальної групи на вхідному контролі становив 48 %, а за результатами вихідного контролю – 89 %, тобто приріст складав 41 %. У контрольній групі коефіцієнт за вхідним контролем складав 51 % і за вихідним – 62 %. Загальний приріст у цій групі був 11 %.

Відтак, експериментальні дані підтвердили гіпотезу дослідження і довели, що розроблена лінгводидактична модель й відповідна їй методика інтегрованого навчання майбутніх екологів професійно орієнтованого спілкування англійською мовою є ефективною. Надійність і вірогідність отриманих даних підтверджено статистичною обробкою експериментальних даних за коефіцієнтом Стьюдента.

Здійснене теоретичне й експериментальне дослідження дозволило сформулювати методичні рекомендації щодо організації інтегрованого навчання англійської професійно орієнтованого спілкування майбутніх екологів, що викладені в навчальному посібнику.

У **висновках** подано результати дослідження, основні з них такі:

1. Сучасні методи навчання усного і писемного професійно орієнтованого спілкування англійською мовою у вітчизняній та зарубіжній педагогіці спрямовані на відмову від формального навчання студентів немовних вищих навчальних закладів іноземної мови та поглиблення професійних знань засобами іноземної мови. Підвищення мотивації майбутніх фахівців до вивчення предмета «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» забезпечується посиленням його прикладного характеру шляхом введення в практику навчання усного і писемного професійного спілкування, сприяння розвитку вмінь ведення ділової документації і листування. Проте вчені недостатньо ураховують роль і якість штучно створюваного мовного середовища в процесі вдосконалення професійних знань та вмінь студентів засобами іноземної мови; рівень предметних знань викладачів іноземних мов, що відповідають профілю майбутньої спеціальності студентів. Навчання усного і писемного професійно орієнтованого мовлення майбутніх фахівців здійснюється переважно без їхньої орієнтації на використання іншомовного мовотворення як засобу вирішення завдань професійної діяльності.

2. Сутність інтегрованого процесу навчання виявляється в органічному і послідовному опануванні професійних екологічних знань і вмінь

засобами англійської мови. Структуру інтегрованого процесу навчання визначає синтез ланок процесів навчання професійної й іншомовно-мовленнєвої діяльності, що зводиться до їх спільності та появи інтегрованих: цілей навчання (навчання планування, реалізації та сприяння удосконаленню професійної діяльності з використанням англійської мови як засобу комунікації), елементів предмету навчання (проект з професійної діяльності, виконаний іноземною мовою), компонентів змісту (інтегровані вміння), методів навчання (практичні професійні дії англійською мовою в навчальних умовах, виконання лабораторних робіт і виробнича діяльність, пов'язана з майбутньою професією), а також контролю результатів навчання з обов'язковим визначенням приросту професійних та іншомовно-мовленнєвих знань і вмінь.

3. Критеріями діагностики рівнів сформованості умінь англійської мови професійного спілкування майбутніх екологів є теоретичне опанування професійно орієнтованими та іншомовно-мовленнєвими знаннями і практичне вживання екологічних знань в процесі професійно орієнтованого спілкування англійською мовою. Показниками ефективності інтегрованого навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою виступає засвоєння екологічних знань (понять, термінів, визначень, клішованих висловів), що складають основу майбутньої професійної діяльності екологів; сформованість навичок свідомого вживання екологічних понять та термінів в процесі спілкування англійською мовою; розвиненість умінь усного і писемного мовлення для вирішення завдань з екологічної професійної діяльності засобами англійської мови

Високий рівень засвоєння майбутніми екологами професійної інформації характеризується умінням творчо застосовувати теоретичні знання на практиці в новій, нестандартній ситуації, конструювати та пояснювати сутність нових способів діяльності, використовуючи англійську мову як засіб комунікації. Середній рівень передбачає уміння переказувати (усно чи письмово) англійською мовою зміст професійного тексту, відтворювати формулювання (наприклад, закону), але не в повному обсязі і з опорою на механічну пам'ять. Низький рівень вбачає вміння вирізняти об'єкт, процес чи явище тільки тоді, коли вони пред'явлені в готовому вигляді іноземною мовою.

4. Лінгводидактична модель інтегрованого процесу навчання майбутніх екологів професійно орієнтованого спілкування англійською мовою включає три етапи навчання: лінгво-професійний (з доміантою на засвоєнні іншомовного мовного і мовленнєвого матеріалу), професійно-мовленнєвий (увага до вивчення іноземної мови поступово витісняється

активізацією професійно орієнтованої роботи) та професійно-діяльнісний (професійна діяльність домінує в повному обсязі, а іншомовно-мовленнєва обслуговує її). Для реалізації навчальної діяльності студентів укладено систему вправ, що включає: мовні вправи з придбання знань термінологічного апарату на рівні ізольованої лексики і клішованих мовленнєвих одиниць з досліджуваної професійної теми, формування відповідних рецептивних та репродуктивних навичок вживання нової і раніше вивченої професійної лексики й теоретичного матеріалу на рівні словосполучень і речень з регламентацією часу; умовно-мовленнєві (передмовленнєві) вправи з розвитку відповідних рецептивних та репродуктивних умінь на рівні професійного навчального тексту з використанням знайомого мовного матеріалу та такого, що включає до 5% незнайомого мовного матеріалу; мовленнєві вправи з розвитку відповідних продуктивних умінь на рівні автентичного професійного тексту в межах досліджуваної теми та розширеним обсягом професійної інформації; творчі завдання з розвитку інтегрованих умінь першого, другого і третього порядку на рівні самостійно спланованого проекту професійної діяльності, виконаного іноземною мовою.

5. Результати дослідно-експериментального навчання підтвердили вірогідність ефективності експериментальної лінгводидактичної моделі інтегрованого навчання майбутніх екологів професійно орієнтованого іншомовного спілкування і методики її реалізації. Динаміка приросту професійних та іншомовно-мовленнєвих знань і розвитку професійних та іншомовно-мовленнєвих умінь студентів експериментальної групи складала відповідно 37% та 41%. У контрольній групі цей приріст показників піднявся відповідно лише на 10% та 11%. Отже, більш висока ефективність процесу оволодіння студентами екологічними знаннями, формування навичок свідомого вживання професійних знань у процесі спілкування англійською мовою і розвитку умінь усного та писемного мовлення для вирішення завдань з екологічної професійної діяльності засобами англійської мови, забезпечується розробленою методичною системою, порівняно з навчанням майбутніх екологів іноземної (англійської) мови за традиційною методикою.

6. Розроблені методичні рекомендації дозволяють застосувати результати дослідження в навчально-виховному процесі технічних вищих навчальних закладів і ефективно організувати інтегроване навчання професійно-орієнтованого спілкування англійською мовою в технічних ВНЗ, що готують екологів.

Проблема інтегрованого навчання майбутніх екологів професійно орієнтованого спілкування англійською мовою не вичерпується результатами виконаної роботи. Перспективи її подальшої розробки

вбачаємо у вивченні теорії і практики інтегрованого навчання іншомовного професійно орієнтованого усного і писемного мовлення в технічних вищих закладах освіти за іншими спеціальностями.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях автора:

1. Вереїтіна І. А. Дослідження впливу складових навчального процесу на формування робочого плану з урахуванням можливостей математичного моделювання / І. А. Вереїтіна // Зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини. – Ч. 2. – [Гол. ред.: Мартинюк М. Т.] – Умань, 2009. – С. 55–63.

2. Вереїтіна І. А. Оптимізація навчального процесу засобами математичного моделювання / І. А. Вереїтіна // Інформаційні технології в освіті : зб. наук. пр. – Вип. 3. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2009. – С. 203–208.

3. Вереїтіна І. А. Сутність інтеграції професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності у становленні професійного навчання засобами іноземної мови / І. А. Вереїтіна // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / [ред. кол.: А. А. Сбруєва, М. О. Лазарев, В. І. Лозова та ін.]. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – № 6(8) – С. 430–437.

4. Вереїтіна І. А. Методи навчання професійно орієнтованого писемного мовлення студентів немовних вищих навчальних закладів в кінці ХХ та на початку ХХІ століття (1990–2009 рр.) / І. А. Вереїтіна // Народна освіта. – Електронне фахове видання. – 2010. – № 3. – Режим доступу <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/NarOsv/2010-3/index.htm>

5. Вереїтіна І. А. Методика розвитку професійних умінь в інтегрованому курсі засобами англійської мови / І. А. Вереїтіна // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – [Редколегія І. А. Зязюн та ін.]. – Київ – Вінниця : ТОВ фірма Планер, 2010. Вип. 24 – С. 254–259.

6. Вереїтіна І. А. Forms of rating control organization / І. А. Вереїтіна: матеріали IV міжнар. науково-практич. конф. [«Динаміка наукових досліджень 2005»], (20 – 30 червня 2005 р), Т. 59 Філологічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – С. 25–26.

7. Вереїтіна І. А. Інтегрований підручник іноземної мови / І. А. Вереїтіна // Матеріали V міжнар. науково-практич. конф. [«Динаміка наукових досліджень – 2006»], (17 – 28 липня 2006 р.) – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – Т. 4. – С. 53–55.

8. Вереїтіна І. А. Інноваційний підхід до оволодіння іноземною мовою / І. А. Вереїтіна // Матеріали IV міжнар. науково-практич. конф.

[«Nauka: teoria i praktyka– 2007»], (16 – 31 серпня 2007 р.) Педагогічні науки. Філологічні науки. – Przemysl : Nauka i studia 2007. – Т. 8. – С. 52–53.

9. Вереїтіна І. А. Тестовий контроль якості навчання англійської мови / І. А. Вереїтіна // Матеріали II міжнар. наук.-практич. конф. [«Наукова думка інформаційного віку – 2007»], (16 – 31 березня 2007 р.). Педагогічні науки. Психологія і соціологія. Філологічні науки. – Дніпропетровськ : «Наука і освіта», 2007. – т. 6 – С. 54–56.

10. Вереїтіна І. А. Інтенсифікація вивчення іноземної мови у ВНЗ / І. А. Вереїтіна // Матеріали п'ятої всеукр. науково-метод. конф. [«Сучасні технології вищої освіти»], (30 вересня – 3 жовтня 2008 р.) – Одеса, 2008. – С. 47–48.

11. Вереїтіна І. А. Використання комп'ютерної техніки у навчальному процесі / І. А. Вереїтіна // Матеріали конф. професорсько-викладацького складу ОДАХ, (15 травня 2008 р.). – Одеса : ОДАХ, 2008. – С. 30–31.

12. Вереїтіна І. А. Сутність інтеграції професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності у становленні професійного навчання засобами іноземної мови / І. А. Вереїтіна // Матеріали всеукр. наук.-практич. конференції [«Освіта в інформаційному суспільстві : філософські, психологічні та педагогічні аспекти»], (27 – 28 жовтня 2010 р.)– Суми : Університетська книга, 2010. – С. 98.

13. Вереїтіна І. А. Експериментальний навчальний посібник з навчання професійної діяльності засобами англійського писемного мовлення / І. А. Вереїтіна // Матеріали VI всеукр. науково-метод. конф. [«Сучасні технології вищої освіти»], (6 – 8 жовтня 2010 р.). – Одеса : Вид-во ОДАХ, 2010. – С. 24–25.

14. Вереїтіна І. А. Англійська мова. Комп'ютерні науки : навч. посібник – К. : Вища школа, 2008 – 327 с.

15. Вереїтіна І. А. Англійська мова. Oil and gas. Pipelines : навч. посібник. – К. : Слово, 2009. – 303 с.

16. Мартинова Р. Ю., Вереїтіна І. А. Energetics and ecology : навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / Р. Ю. Мартинова, І. А. Вереїтіна. – Одеса : Вид-во ОДАХ, 2010. – 220 с.

АНОТАЦІЯ

Вереїтіна І. А. Інтегроване навчання майбутніх екологів професійно орієнтованого спілкування англійською мовою. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». – Одеса, 2011.

Дисертацію присвячено проблемі інтегрованого навчання студентів екологічного профілю вищих технічних навчальних закладів професійно орієнтованого спілкування англійською мовою. Схарактеризовано основні методи навчання усного і писемного професійно орієнтованого спілкування англійською мовою у вітчизняній та зарубіжній педагогіці, розкрито сутність інтегрованого навчання професійного іншомовно-мовленнєвого спілкування студентів-екологів, визначено критерії, показники та рівні його ефективності. Обґрунтовано лінгводидактичну модель, що обіймає три етапи навчання, які забезпечуються укладеною системою вправ інтегрованого навчання професійного іншомовно-мовленнєвого спілкування майбутніх екологів, описано результати апробованої експериментальної методики та сформульовано методичні рекомендації інтегрованого навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою студентів-екологів.

Ключові слова: професійно орієнтоване іншомовне спілкування, інтегроване навчання майбутніх екологів, лінгводидактична модель, система вправ, експериментальна методика.

АННОТАЦИЯ

Верейтина И. А. Интегрированное обучение будущих экологов профессионально ориентированному общению на английском языке.
– Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (германские языки). – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского» – Одесса, 2011.

Диссертация посвящена интегрированному обучению студентов экологического профиля высших технических учебных заведений профессионально ориентированному общению на английском языке.

В ходе изучения отечественных и зарубежных литературных источников по теме исследования было выявлено, что преимущества взаимосвязанного обучения иноязычной и профессиональной деятельности все еще недооцениваются. Процесс обучения иноязычной деятельности усвершенствуется в отрыве от условий ее реального применения. Вместе с тем, в последние годы интегрированное обучение профессиональной и иноязычно-речевой деятельности все чаще привлекает внимание ученых, хотя структура процесса интегрированного обучения и методика его реализации остаются неразработанными.

На основе анализа научной литературы раскрыта сущность интегрированного процесса обучения, которая проявляется в органическом и последовательном овладении профессиональными экологическими знаниями средствами английского языка. Структура интегрированного процесса обучения определяется синтезом звеньев процессов обучения, а именно: взаимосвязь целей обучения состоит в планировании усвоения каждой, постепенно усложняющейся, части профессионального материала, путем планирования усвоения соответствующей ей части иноязычно-речевого материала. Взаимосвязь элементов предмета обучения состоит в выделении таких частей профессионального материала, которые по своему смыслу соотносятся с частями иноязычно-речевого материала (например, новая терминология соотносится с новой лексикой, профессиональные выражения – с лексикологическими единствами, экологические законы – с микротекстом на уровне абзаца). Взаимосвязь компонентов содержания обучения состоит в приобретении знаний и умений профессиональной деятельности путем приобретения знаний, навыков и умений иноязычно-речевой деятельности на одном и том же языковом и речевом материале. Взаимосвязь методов обучения состоит в единой системе упражнений по усвоению знаний и умений профессиональной и иноязычно-речевой деятельности (например, запись новых слов и выражений в словари с переводом соотносится с введением новой терминологии; чтение словосочетаний с новыми словами – с трактованием новых понятий, знакомством с определениями этих понятий). Взаимосвязь в контроле результатов обучения состоит в определении прироста профессиональных знаний и умений по каждой части обобщенного материала.

Определены критерии, показатели и уровни сформированности умений профессионального иноязычно-речевого общения студентов-экологов. Теоретически обосновано, доказано и апробировано, что критериями диагностики уровней сформированности умений англоязычного профессионального общения будущих экологов является теоретическое овладение профессионально сориентированными и иноязычно-речевыми знаниями и практическое применение экологических знаний в процессе профессионально ориентированного общения на английском языке. При этом показателями эффективности интегрированного обучения профессионально ориентированному общению на английском языке выступает усвоение экологических знаний (понятий, терминов, определений, клишированных выражений), составляющих основу будущей профессиональной деятельности экологов, сформированность навыков сознательного употребления экологических понятий и терминов в процессе общения на английском

языке, развитость умений устной и письменной речи для решения заданий в области экологической профессиональной деятельности средствами английского языка.

Высокий уровень усвоения будущими экологами профессиональной информации характеризуется умением творчески применять теоретические знания на практике в новой, нестандартной ситуации, конструировать и объяснять сущность новых способов деятельности, используя английский язык как средство коммуникации. Средний уровень предполагает умение пересказывать (устно или письменно) на английском языке содержание профессионального текста, воспроизводить формулировку (например, экологического закона), но не в полном объеме и с опорой на механическую память. Низкий уровень предусматривает умение отличать объект, процесс или явление только тогда, когда они предьявлены в готовом виде на иностранном языке.

Разработанная лингводидактическая модель интегрированного процесса обучения будущих экологов профессионально ориентированному общению на английском языке включает три этапа обучения: лингво-профессиональный (с доминантой внимания на усвоении иноязычного языкового и речевого материала), профессионально-речевой (внимание к изучению иностранного языка постепенно вытесняется активизацией профессионально-ориентированной работы) и профессионально-деятельностный (профессиональная деятельность доминирует в полном объеме, а иноязычно-речевая обслуживает ее).

Для реализации учебной деятельности студентов составлена система упражнений, которая включает: языковые упражнения по приобретению знаний терминологического аппарата на уровне изолированной лексики и клишированных речевых единиц по изучаемой профессиональной теме, формирование соответствующих рецептивных и репродуктивных навыков применения новой и ранее изученной профессиональной лексики и теоретического материала на уровне словосочетаний и предложений с регламентацией времени, условно-речевые(предречевые) упражнения по развитию рецептивных и репродуктивных умений на уровне профессионального учебного текста с использованием знакомого языкового материала и включающего до 5% незнакомого языкового материала, речевые упражнения для развития соответствующих продуктивных умений на уровне аутентичного профессионального текста в пределах изучаемой темы; а также с расширенным объемом профессиональной информации, творческие задания по развитию интегрированных умений первого, второго и третьего порядка на уровне самостоятельно спланированного проекта профессиональной

деятельности, выполненного на иностранном языке.

Результаты экспериментального обучения подтвердили с высокой степенью вероятности эффективность лингводидактической модели интегрированного процесса обучения будущих экологов профессионально ориентированному общению на английском языке, равно как и методики ее реализации.

Ключевые слова: профессионально ориентированное иноязычное общение, интегрированное обучение будущих экологов, лингводидактическая модель, система упражнений, экспериментальная методика.

ANNOTATION

Vereitina I. A. Integrated training of future ecologists in professionally oriented communication in English. – Manuscript.

Thesis for a Candidate degree in Pedagogical Sciences. Speciality 13.00.02 – Theory and Methodology of Teaching (Germanic languages). – State institution «South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinskiy». – Odesa, 2011.

The research deals with the problem of integrated training of ecology profile high school students in professionally oriented communication by means of English language. Basic techniques of oral and written professionally oriented communication in English in domestic and foreign pedagogics were analyzed. The essence of ecology students professional foreign language communication integrated training was specified, criteria, indicators and levels of its efficiency have been established. It was founded the linguistic-didactic model, which embraces three stages of training and is provided by the created exercise system signed for future ecologists professional foreign language communication integrated training. The results of approved experimental methodics were described and guidelines for integrated training of ecology students in professional foreign language communication were formulated.

Key words: professional-oriented foreign language communication, integrated training of future ecologists, linguistic didactic model, system of exercises, experimental methodics.

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ВЕРЕТИНА ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

УДК 378.147

**ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ
ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ**

13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України
МАРТИНОВА Раїса Юрївна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
завідувач кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів.

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор
ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ Олег Борисович,
Дніпропетровський університет економіки та права імені Альфреда Нобеля,
завідувач кафедри прикладної лінгвістики та методики навчання іноземних мов;
кандидат педагогічних наук, доцент
КОЛОМІЄЦЬ Світлана Семенівна,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»,
доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови.

Захист дисертації відбудеться 10 червня 2011 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопорто-франківська, 36.

Автореферат розісланий «6» травня 2011 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. А. Княжева

